

Pelecocera lusitanica

Dynöronblomfluga

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
B2ab(iii)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Pelecocera* (öronblomflugor), **Art:** *Pelecocera lusitanica* - dynöronblomfluga (Mik, 1898) **Synonymer:** *Pelecocera lusitanicus* (Mik, 1898), *Chamaesyphus lusitanicus* Mik, 1898, *dyndvärgblomfluga*, *Chamaesyphus lusitanicus* (Mik, 1898)

Kännetecken

En mycket liten, slank och svartglänsande art med gulrött tredje antennsegment samt tre till fyra par gulaktiga fläckar som i varierande grad är täckta av grå pudring på bakkroppen. I Sverige bara känd från norra Öland, Fårö och Gotska Sandön, där den hittas på öppen ljunghed och stranddyner.

Längd 4–8 mm. Ansikte i nedre halvan kraftigt framskjutet och rödgult, i övre halvan mörkt och övervägande gråpudrat med en blanksvart mittstrimma. Pannan hos hanen gråpudrad, hos honan övervägande blanksvart med ett smalt tvärband av pudring framtill och två rödbruna, trekantiga fläckar intill ögonen. Lunula med glänsande bakkant och ett pudrat framförliggande, trekantigt område. Antennerna är rödgula, hos hanen med ett stort, oftast brett ovalt tredje segment som är mörkt vid övre framhörnet. Hos honan varierar det tredje antennsegmentets form från långsträckt ovalt till runt, och det är mörkt längs översidan. Både hos hanarna och de honor som har långsträckt tredje antennsegment är antennborstet infästat ungefär mitt på segmentets översida, hos honor med brett ovalt till runt tredje antennsegment längre fram. Antennborstet är mörkt och kraftigt samt riktat snett framåt/uppåt. Ryggskölden är svartglänsande med halvt åtliggande, ljus behåring och gråpudrade skuldror. Sidoplåtarna är helt gråpudrade och har oftast ett ljust eller mörkt borst strax framför vingfästet. Den övre, främre och platta delen av sidoplåten bakom främre andningsöppningen har (förutom pudringen) också för arten typiska, längre hår. Bakkroppen är svart med gles behåring samt åtskilda, mer eller mindre kraftigt pudrade parfläckar på tergiterna 2–4, hos honan även på tergite 5. Parfläckarna är ofta gulaktiga under pudringen men kan, speciellt hos mindre individer, anta samma grundfärg som bakkroppen i övrigt. Vingarna är klara med gulaktigt vingmärke. Främre bakkantribban är mjukt men ganska kraftigt böjd. Benen är delvis mörka, delvis gulröda. Låren är mörka åtminstone på utsidan, skenbenen har en kraftig mörk ring, och fötterna är mörka åtminstone på översidan.

Hos vissa honor påminner tredje antennsegments form om det hos *Pelecocera tricincta*. Hos denna art har vingarna dock en ännu skarpare vinklad främre bakkantribba, vars främre del inte löper parallellt med bakkanten. De övriga två arterna i undersläktet *Chamaesyphus* saknar helt hår på den främre, övre delen av sidoplåten.

Utbredning och status

I Sverige är dynöronblomflugan känd genom ett första fynd från Öland (1953), och ett fåtal fynd från Gotland (främst Fårö) samt från Gotska Sandön. På Gotska Sandön förekommer den åtminstone vissa år talrikt, på de övriga lokalerna kan den vara försvunnen eller på väg att försvinna. I Danmark förekommer den sällsynt vid Skagen, på några lokaler längs Jyllands västkust samt på ön Anholt i Kattegatt. I Finland finns den på några kustlokaler i Åbo län, Nyland och Österbotten samt en inlandslokal i Tavastland. Arten förekommer vidare i Sverige är dynöronblomflugan känd genom ett första fynd från Öland (1953), och ett fåtal fynd från Gotland (främst Fårö) samt från Gotska Sandön. På Gotska Sandön förekommer den åtminstone vissa år talrikt, på de övriga lokalerna kan den vara försvunnen eller på väg att försvinna. I Danmark förekommer den sällsynt vid Skagen, på några lokaler längs Jyllands västkust samt på ön Anholt i Kattegatt. I Finland finns den på några kustlokaler i Åbo län, Nyland och Österbotten samt en inlandslokal i Tavastland. Arten förekommer vidare längs Östersjön från Karelska näset (Ryssland) via Baltikum till Polen och sedan åter längs Nordsjökusten från Nederländerna till Portugal, Spanien (inklusive Kanarieöarna) och Italien. Den tycks på senare tid ha försvunnit från Nederländerna och Belgien. I framför allt Sydeuropa kan det vara fråga om ett artkomplex bestående av flera arter, vilket innebär att det uppgivna utbredningsområdet kan komma att revideras. Att arten påträffades kring Berlin i början av 1900-talet tyder på att den även har funnits i områden med inlandsdyner i Centraleuropa. Det största hotet mot artens förekomst i Europa är sannolikt minskningen och fragmenteringen av dess habitat.

Sentida fynd i Artportalen finns även från ett stråk sandiga habitat söder om Vättern, plus fynd söder om Kalmar. Trots att de sydsvenska dynområdena är relativt väl undersökta finns inga rapporter därifrån.

Ekologi

Dynöronblomflugan förekommer främst i gränsområdet mellan stranddynen beväxna med sandrör *Ammophila arenaria* och gräddynen beväxna med ungtallar, samt på kustnära hyggen med ljung och öppna sandpartier. På Gotska Sandön sitter flugan gärna på ris av ljung *Calluna vulgaris* eller besöker dess blommor. I varmt belägna partier med låg vegetation innanför stranddynen besöker arten blommor av gulmåra *Galium verum*, och flugan har heller inga problem med att i varm väderlek flyga längs stranden, där den besöker blommor av marviol *Cakile maritima*. På försommaren besöker den maskrosor *Taraxacum* spp. På Fårö besöks dessutom flockfibbla *Hieracium umbellatum*, i Danmark rotfibbla *Hypochoeris radicata* och bockrot *Pimpinella saxifraga*, och utanför Norden även krypvide *Salix repens*. På Gotska Sandön varar flygtiden från slutet av maj till början av juni och sedan åter från slutet av juli till åtminstone slutet av augusti. I Danmark flyger arten till slutet av oktober, men märkligt nog saknas fynd från maj-juni. Troligen övervintrar arten som fullbildad fluga. Larvens levnadssätt är inte känt, men arten tycks vara beroende av sanddrift och kraftig solinstrålning. Sannolikt utvecklas larven på ljungplantor eller översandade tallgrenar, men det är också möjligt att den livnär sig av bladlöss eller andra smådjur.

Hot

Arten tros behöva lagom störda sandområden för sin utveckling. Habitatminskning och fragmentering torde vara det största hotet på europeisk nivå. Flera av populationerna är uppenbarligen isolerade och på sina håll kraftigt fragmenterade.

Åtgärder

Förhindra igenväxning eller exploatering av aktuella lokaler. Noggrannare studier och kartläggande av artens biologi, och utbredning, erfordras för att precisera ytterligare åtgärder.

Övrigt

Namngivning: *Pelecocera lusitanica* (Mik, 1898). Originalbeskrivning: *Chamaesyrphus lusitanicus*. Wien. Entomol. Ztg. 17: 143.

Etymologi: *lusitanica* fem. av *lusitanicus* (lat.) = portugisisk, dvs. från Portugal.

Uttal: [Pelekoséra lusitánica]

Speight (1999) anger att *C. lusitanicus* ser ut att omfatta två eller fler arter inom Europa. I avvaktan på en revision får ovanstående uppgifter om övriga Europa avse "*lusitanicus*-gruppen". I Norden har vi sannolikt endast en art.

Litteratur

- Andersson, H. 1988. De svenska blomflugorna av tribus Pelecocerini (Diptera: Syrphidae). *FaZett* 1: 13–15.
- Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczenia Owadów Polski*, 28: 65–69. Warszawa.
- Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla.
- Bartsch, H. 1998. Blomflugor och andra insekter på Gotska Sandön. Länsstyrelsen i Gotlands län, Livsmiljöenheten, rapport 1998: 7.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, A., Rådén, A & Nasibov, E. 2009. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Goot, V. S. van der 1981. *De zweefvliegen van Nordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux*. Bibl. K. Ned. Natuurhist. Ver. Amsterdam 32.
- Johansson, N. 2012. Nya fynd av dynöronblomfluga *Pelecocera lusitanica* (Mik, 1898) (Diptera: Syrphidae). *Entomologisk Tidskrift* 133(3): 105–109.
- Johansson, N. 2014. Vildbin och andra skyddsvärda insekter på sandmarker längs Nybroåsen. Meddelandeserien nr 2014:15. Länsstyrelsen Kalmar län.
- Kuznetsov, S. Yu. 1993. A checklist of Latvian, Lithuanian and Estonian hover flies (Diptera, Syrphidae). *Dipterological Research* 4: 35–47.
- Peck, L. V. i Soos, A. & Papp, L. 1988. Catalogue of Palaearctic Diptera, Volume 8, Syrphidae – Conopidae: 213. Budapest.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Speight, M.C.D. 1994. Revision des syrphides de la faune de France: II. Les Microdontidae et les Syrphidae Melisiinae (in part.) (Diptera, Syrphoidea). *Bulletin de la Société entomologique de France* 99: 181–190.
- Speight, M.C.D. 2000. *Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. *Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.
- Stackelberg, A. A. 1988. *Diptera and Siphonaptera, Part II*: 147. In: Bei-Benko, G. Ya. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR*, Volume V. Amarind Publishing Co. New Delhi.
- Sörensson, M. 1989. *Insektsfaunan i Ulla Hau och några andra gotländska sanddynområden*. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Torp, E. 1994. *Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae)*. Danmarks Dyreliv 6.
- Verlinden, L & Decler, K. 1987. *The Hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their Faunistics: Frequency, distribution, phenology*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Wolf, D. 1998. Zur Schwebfliegenfauna des Berliner Raums (Diptera, Syrphidae). *Volucella* 3: 87–132.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Rev Jonas Sandström 2012